

Soạn bài Hai đứa trẻ (Thạch Lam) - Ngữ văn lớp 11

Hướng dẫn trả lời câu hỏi soạn văn:

Câu 1. Cảnh vật trong truyện được miêu tả trong thời gian và không gian như thế nào?

Trả lời:

- Không gian trong tác phẩm là khung cảnh nơi một phố huyện nghèo trước Cách mạng tháng Tám với những chi tiết thơ mộng, chứa chan tình cảm (một buổi chiều êm ả như ru). Đây là một không gian thực. Ngoài ra, trong truyện còn đề cập đến không gian hồi tưởng của chị em Liên – đó là không gian cuộc sống gia đình Liên và An còn ở Hà Nội; và không gian mở tưởng – nơi Hà Nội xa xăm, tấp nập, sáng rực, huyên náo và hạnh phúc.

- Thời gian là một buổi chiều tàn, có tiếng trống thu không, ếch nhái kêu ran ngoài đồng; ở chợ mọi người đang chuẩn bị ra về sau buổi buôn bán. Tiếp theo đó là bóng tối của màn đêm bao phủ "*một đêm tối tịch mịch*".

- Cảnh vật xơ xác, vương vãi trên đất những thức rác rưởi, vỏ thị, vỏ bưởi, lá nhãn... lũ trẻ thì tranh nhau nhặt nhạnh, bòn mót.

Câu 2. Thạch Lam miêu tả cuộc sống và hình ảnh những người dân phố huyện ra sao?

Trả lời:

- Cuộc sống của phố huyện vào buổi chiều thật tẻ nhạt, khi chợ vẫn lúc này chỉ còn rác và hình ảnh hai chị em Liên và An, những hình ảnh đèn thấp sáng nhỏ trong quán của Liên thấp thoáng hiện lên.

- Lúc này con người xuất hiện chỉ là điểm tô thêm cho cuộc sống ở nơi đây, những người còn lại duy nhất lúc này là những người đang bươn trải kiếm sống những người bán hàng về muộn, họ đang thu xếp hàng hóa và tranh thủ nói với nhau dăm ba câu chuyện để tiếp tục những câu truyện đang dở.

- Chị Tí mò cua bắt tép, tối đến dọn hàng nước dưới gốc bàng; dọn hàng từ chập tối cho đến đêm "*chả kiếm được bao nhiêu?*". Thằng cu bé con chị Tí - xách đèn đóm và khiêng hai cái ghế trên lưng ở trong ngõ đi ra trông thật tội nghiệp.

- Bà cụ Thi hơi điên, cười khanh khách, ngựa cỏ ra đằng sau, uống một hơi cạn sạch cút rượu, lão đảo lần vào bóng tối.

- Vợ chồng bác xẩm "*tiếng đàn bầu bần bật*", thằng con bò ra đất...

- Bác phở Siêu gánh hàng đi trong đêm, tiếng đòn gánh kêu kịt, bóng bác mênh mang,... Phở của bác là món quà xa xỉ mà chị em Liên không bao giờ mua được.

Soạn bài Hai đứa trẻ (Thạch Lam) - Ngữ văn lớp 11

=> Con người phố huyện âm thầm, lạnh lẽo: *“Chùng ầy người trong bóng tối mong đợi một cái gì tươi sáng cho sự sống nghèo khổ hàng ngày của họ?”*. Cách viết nhẹ nhàng, đầy xót thương, thấm một nỗi buồn thấm thía. Đó là tình cảm nhân đạo của Thạch Lam.

Câu 3. Phân tích tâm trạng Liên, An trước khung cảnh thiên nhiên và bức tranh đời sống phố huyện.

Trả lời:

- Ngồi trước cửa hàng, chị em Liên cảm nhận về buổi chiều quê bằng những cảm giác rất riêng, vừa buồn, vừa gần gũi.

+ Có lẽ chính bởi thế mà Liên mới cảm thấy cái *"mùi ẩm ỉm bốc lên, hơi nóng của ban ngày lẫn với mùi cát bụi quen thuộc"* là *"cái mùi riêng của đất, của quê hương này"*.

+ Hoà hợp, gần gũi với thiên nhiên, hai đứa trẻ đã phát hiện ra bao biến thái tinh vi của nó: *"An và Liên lặng ngược mắt lên nhìn các vì sao để tìm sông Ngân Hà và con vịt theo sau ông Thần Nông"*. Tâm hồn của chúng dường như có sự giao cảm, giao hoà với cây cỏ quê hương: *"Qua kẽ lá của cành bàng, ngàn sao vẫn lấp lánh; một con đom đóm bám vào dưới mặt lá, vùng sáng nhỏ xanh nhấp nháy rồi hoa bàng rụng xuống vai Liên khe khẽ, thỉnh thoảng từng loạt một. Tâm hồn Liên yên tĩnh hẳn, có những cảm giác mơ hồ không hiểu"*.

- An và Liên lặng lẽ quan sát những gì đang diễn ra ở phố huyện với một cảm giác buồn mênh mang. Chúng xót xa, cảm thông chia sẻ với những kiếp người nhỏ nhoi sống lay lắt trong bóng tối cơ cực, đói nghèo mà kì thực chính cuộc sống của chúng cũng buồn tẻ và vô vị như thế. Liên và An chắc cũng mơ màng nhận ra điều ấy, phải chăng chính vì thế mà đêm nào hai chị em cũng cố thức để đợi chuyến tàu muộn của đêm.

Câu 4. Hình ảnh đoàn tàu trong truyện đã được miêu tả như thế nào? Vì sao chị em Liên và An cố thức để được nhìn chuyến tàu đêm đi qua phố huyện?

Trả lời:

- Nhà văn đã miêu tả rất chi tiết hình ảnh đoàn tàu đêm đi qua phố huyện. Bắt đầu từ xa, khi xuất hiện ánh đèn ghi phía xa xa rồi đến âm thanh *"tiếng còi"* vọng lại... rồi con tàu vụt qua trong giây lát, chấm nhỏ của chiếc đèn xanh rồi đêm tối lại bao bọc xung quanh. Cách miêu tả này đã diễn tả được tâm trạng chờ đợi chuyến tàu của chị em Liên và những người dân nơi đây. Liên và An háo hức chờ đợi chuyến tàu để được sống lại những ngày quá khứ tươi đẹp và cũng là để thoát khỏi trong giây lát cuộc sống đơn điệu đến đáng sợ. Chuyến tàu là cứu cánh tinh thần cho những con người nơi đây.

- Hai chị em cố gắng đợi tàu vì:

Soạn bài Hai đứa trẻ (Thạch Lam) - Ngữ văn lớp 11

+ Đợi tàu là đợi ánh sáng. Con tàu từ Hà Nội về mang theo. Con tàu gợi nhớ kỷ niệm tuổi thơ: ngày bố còn đi làm, mẹ nhiều tiền được hưởng những thức quà ngon lạ, được đi chơi bờ hồ, uống những cốc nước lạnh xanh đỏ.

+ Đợi tàu là đợi những mơ tưởng. Với Liên, trong ký ức và hiện tại “*Hà Nội xa xăm. Hà Nội sáng rực vui vẻ và huyên náo. Con tàu như đã đem một chút thế giới khác đi qua*”. Thế giới ấy khác hẳn đối với cuộc đời của Liên, của dân nghèo phố huyện, khắc hẳn vầng sáng ngọn đèn chị Tí và ánh lửa của bác Siêu.

Câu 5. Anh chị có nhận xét gì về nghệ thuật miêu tả và giọng văn của Thạch Lam?

Trả lời:

- Đây là một truyện ngắn miêu tả rất tinh tế sự biến đổi của cảnh vật và diễn biến tâm trạng của nhân vật (nhất là nhân vật Liên). Cách miêu tả này góp phần quan trọng vào việc tạo nên không khí cho tác phẩm.

- Giọng văn nhẹ nhàng, điềm tĩnh, khách quan; lời văn bình dị nhưng luôn ẩn hiện một tình cảm xót thương đối với những con người nghèo khổ, phải sống quanh quẩn, lam lũ, tối tăm. Giọng văn góp phần tích cực vào việc tạo nên một truyện ngắn giàu sắc thái trữ tình và đậm chất thơ.

Câu 6. Qua truyện ngắn *Hai đứa trẻ*, Thạch Lam muốn phát biểu tư tưởng gì?

Trả lời:

Qua bức tranh hiện thực phố huyện nghèo, nhà văn thể hiện sự cảm thông sâu sắc đối với con người vô danh. Cuộc sống nghèo không đáng sợ bằng cuộc sống đơn điệu và tẻ nhạt, không ước mơ. Những con người nghèo khổ nơi phố huyện ấy dù nhọc nhằn đến đâu cũng vẫn ước mơ và hy vọng. Họ vẫn dọn hàng, vẫn chờ khách dù biết bán hàng chẳng được bao nhiêu. Và họ đợi chuyến tàu với biết bao nhiêu hy vọng.

Qua việc tả cảnh kiên trì hàng đêm chờ tàu qua rồi mới dọn hàng, mới đi ngủ của những con người ấy, nhà văn muốn thể hiện một tư tưởng nhân văn. Đó là khẳng định sự bất diệt của khát vọng, ước mơ. Cuộc sống dù nghèo khổ, tăm tối và bế tắc đến đâu cũng không thể dập tắt được hy vọng và khát vọng của con người. Tác phẩm đã thể hiện tình thương yêu vô bờ và sự trân trọng của nhà văn đối với những thân phận nhỏ bé trong xã hội

LUYỆN TẬP

Câu 1. Anh chị có ấn tượng sâu sắc nhất với nhân vật nào với chi tiết nghệ thuật nào trong truyện "Hai đứa trẻ"? Vì sao

Soạn bài Hai đứa trẻ (Thạch Lam) - Ngữ văn lớp 11

Trả lời:

Truyện có nhiều nhân vật và chi tiết gợi ấn tượng sâu sắc. Có thể chọn:

- Một trong các nhân vật: chị Tí, Liên, An, bác Siêu, bà cụ Thi,...
- Một trong các chi tiết: đoàn tàu, bóng tối và ánh sáng, âm thanh, hình ảnh Hà Nội xa xăm trong tưởng tượng của Liên,...

Điều quan trọng là đưa ra được những lí giải hợp lí. Lí giải cần gắn với chủ đề tư tưởng của truyện.

Câu 2. Hãy nêu những nét đặc sắc của phong cách nghệ thuật Thạch Lam qua truyện *Hai đứa trẻ*.

Trả lời:

Hai đứa trẻ là một trong những truyện ngắn tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật của Thạch Lam, điều đó thể hiện ở:

- Những trang viết vừa đậm đà yếu tố hiện thực vừa phẳng phát chất lãng mạn, chất thơ.
- Đặc biệt, truyện tiêu biểu cho loại truyện tâm tình của Thạch Lam (cái tình người chân chất nhẹ nhàng thấm sâu khắp thiên truyện; tập trung chú ý tới thế giới nội tâm của nhân vật, lối kể chuyện thú vị như tâm sự với người đọc).